

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 210/2011-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. júla 2011 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti Ing. S. K., B., zastúpenej advokátkou JUDr. L. D., B., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 280/04 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. S. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 280/04 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 280/04 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prieťahov.

3. Ing. S. K. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré j e Okresný súd Bratislava II p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava II j e p o v i n n ý uhradiť Ing. S. K. trovy konania v sume 261,82 € (slovom dvestošesťdesiatjeden eur a osemdesiatdva centov) na účet jej právnej zástupkyne advokátky JUDr. L. D., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 210/2011 z 10. mája 2011 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. S. K. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 280/04.

Na základe výzvy sa k veci vyjadril okresný súd podaním sp. zn. Spr. 2072/2011 zo 6. mája 2011 doručeným ústavnému súdu 16. júna 2011, v ktorom okrem iného uviedol:

«... navrhujem, aby ústavný súd rozhodol, že právo sťažovateľky na súdnu ochranu a spravodlivý proces v konaní tunajším súdom porušené bolo len čiastočne, a priznal sťažovateľke finančné odškodnenie podľa vlastnej úvahy.

Návrh sťažovateľky bol podaný na tunajší súd dňa 30. 11. 2004, predmetom konania je vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov po rozvode manželstva účastníkov konania. Sťažovateľkou popísaný priebeh konania je v podstate totožný s obsahom spisu a úkonmi súdu vykonanými vo veci. Časový odstup medzi jednotlivými úkonmi súdu ako aj následne do vytyčenia termínu pojednávania bol spôsobený veľkosťou oddelenia sudcu JUDr. M. S., ktorý vec vybavuje, ako aj skutočnosťami popísanými zákonným sudcom pri vykonávaní úkonov vo veci, ktoré vyplývajú z pripojeného vyjadrenia zákonného sudcu k tejto sťažnosti.

Na základe uvedených skutočností musím konštatovať, že vo veci bol konštatovaný prietah v konaní spôsobený konajúcim sudcom v období od februára 2008 do mája 2010. Sudca bol upozornený na potrebu konať vo veci plynulé a bez prietahov. ...

Prehľad procesných úkonov vo veci 18 C/280/2004...

- 30. 11. 2004 - na Okresný súd Bratislava II doručený návrh na vyporiadanie BSM*
- 24. 1. 2005 - pripojenie archívneho spisu - konanie o zrušenie BSM za trvania manželstva*
- 06. 09. 2006 - vo veci stanovený termín pojednávania na deň 18. 10. 2006*
- 06. 09. 2006 - zasielaný odporcovi návrh na začatie konania na vyjadrenie*
- 18. 10. 2006 - pojednávanie odročené na neurčito z dôvodu, že odporca doručenie nemal riadne vykázané*
- 24. 10. 2006 - súdu sa vrátila doručenka potvrdzujúca prevzatie predvolania a návrhu odporcom*
- 27. 10. 2006 - opätovná výzva odporcovi na vyjadrenie k návrhu*
- 27. 10. 2006 - vyjadrenie odporcu k návrhu*
- 07. 11. 2006 - súdu doručené plnomocenstvo na zastupovanie odporcu...*
- 28. 11. 2006 - vo veci stanovený termín pojednávania na deň 07. 02. 2007...*
- 25. 01. 2007 - predvolanie na nový termín pojednávania na deň 18. 04. 2007*
- 14. 03. 2007 - podanie navrhovateľky - návrh na doplnenie svedkov*
- 18. 04. 2007 - pojednávanie odročené na nový termín 13. 06. 2007 s tým, že doručia súdu v stanovenej lehote vyjadrenie k otázke masy BSM (špecifikovanie hnutel'ných a nehnuteľných vecí)*

03. 05. 2007 - podanie odporcu - žiadosť o predĺženie lehoty na predloženie vyjadrenia
15. 05. 2007 - vyjadrenie odporcu k mase BSM...
13. 06. 2007 - súdu predložené vyjadrenie právneho zástupcu navrhovateľky k mase BSM
13. 06. 2007 - pojednávanie odročené na nový termín 19. 09. 2007
28. 06. 2007 - stanovisko odporcu k vyjadreniu navrhovateľky
30. 07. 2007 - na pojednávanie predvolaný odporca
11. 09. 2007 - účastníkom oznamovaná zmena termínu pojednávania na deň 14. 11. 2007
14. 11. 2007 - pojednávanie odročené na neurčito, s tým, že bude pripojený spis o rozvode manželstva (9 C/99/2001) a spis Nc 128/2001, zároveň účastníci doložia doklady týkajúce sa účtov v banke
29. 11. 2007- oznámenie odporcu o skutočnosti, že nedisponuje dokladmi ohľadom účtu...
15. 02. 2008 - oznámenie navrhovateľky o skutočnosti, že nevie uviesť súdu číslo účtu ani údaje k nemu, nakoľko už nie je klientkou predmetnej banky...
10. 05. 2010 - žiadosť navrhovateľky o vytýčenie termínu pojednávania
23. 07. 2010 - vo veci stanovený termín pojednávania na deň 20. 10. 2010...
14. 10. 2010 - vyjadrenie odporcu k návrhu a na vykonané dokazovanie...
20. 10. 2010 - pojednávanie odročené na neurčito s tým, že právna zástupkyňa doloží súdu návrh na rozhodnutie súdu o nepripustení zastupovania odporcu zástupcom v konaní
26. 10. 2010 - vyjadrenie navrhovateľky, návrh na doplnenie dokazovania v zmysle záverov pojednávania...
10. 01. 2011 - vo veci stanovený termín pojednávania na deň 09. 03. 2011
01. 02. 2011 - vyjadrenie odporcu
01. 02. 2011 - vyjadrenie odporcu doručené súdu dňa 01. 02. 2011 zaslané právnej zástupkyňi na vedomie, príp. zaujatie stanoviska
15. 02. 2011 - vyjadrenie k stanovisku odporcu doručeného súdu dňa 01. 02. 2011...

- 09. 03. 2011 - pojednávanie odročené na neurčito s tým, že spis bude v zmysle § 15 ods. 1 O. s. p. predložený predsedovi súdu*
- 09. 03. 2011 - predloženie spisu na rozhodnutie predsedníčke súdu spolu s vyjadrením označením ako „Vylúčenie sudcu“*
- 11. 03. 2011 - spis predložený na rozhodnutie Krajskému súdu Bratislava o vnesenej námietke zákonného sudcu*
- 21. 03. 2011 - rozhodnutie Krajského súdu Bratislava č. k. 15 NcC/13/2011, ktorým zákonný sudca nebol vylúčený z pojednávania a rozhodovania veci 18 C/280/2004*
- 21. 04. 2011 - doručovanie rozhodnutia Krajského súdu Bratislava právnej zástupkyňi navrhovateľky...»*

Rovnaké skutočnosti, ako uviedol okresný súd vo svojom vyjadrení, čo sa týka chronológie procesných úkonov okresného súdu, zistil aj ústavný súd z obsahu sťažnosti, vyjadrení účastníkov konania a obsahu súdneho spisu, ktorý mu bol predložený na previerku 16. júna 2011.

Právna zástupkyňa sťažovateľky sa k stanovisku okresného súdu nevyjadřila.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov, a tiež práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Ústavný súd pripomína, že základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je príkazom pre všetky štátne orgány na také konanie, ktoré vytvára právnu istotu pre subjekty práva. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zákonodarca zabezpečuje prostredníctvom procesnoprávných inštitútov, ktoré sú štátne orgány vrátane všeobecných súdov povinné efektívne a vecne správne využívať. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“) obsahuje viaceré účinné prostriedky zabezpečujúce plynulosť a optimálnu dĺžku súdneho konania, ktorej výsledkom je právoplatné rozhodnutie a stav právnej istoty.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčasnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo,

postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd prihliada v rámci prvého kritéria aj na predmet sporu (povaha veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (obdobne (obdobne napr. IV. ÚS 173/05, III. ÚS 336/07)).

Pri uplatnení týchto kritérií však ústavný súd súčasne berie do úvahy, že ich aplikácia je oveľa jednoduchšia v prípadoch, v ktorých zistil, že súd bol celkovo nečinný a neuskutočnil vo veci žiadne úkony (napr. m. m. II. ÚS 4/03, II. ÚS 177/03, IV. ÚS 82/04 a IV. ÚS 246/05). Ako zo sťažnosti, tak aj z vyžiadaného súdneho spisu vyplynulo, že v ňom ide práve o takýto prípad, keďže okresný súd vo veci samej neurobil žiaden relevantný úkon, ktorý by smeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky, v období od 30. novembra 2004, keď bol podaný návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, až do 14. novembra 2007, keď sa uskutočnilo prvé relevantné pojednávanie, na ktorom boli účastníci vypočutí. V tomto období okresný súd určil len tri termíny pojednávania, ktoré však odročil bez prerokovania veci (7. februára, 13. júna a 19. septembra 2007), hoci už na druhom z nich bola prítomná sťažovateľka a právny zástupca žalovaného. Od tohto termínu okresný súd ďalej efektívne nekonal a do dňa predloženia spisu ústavnému súdu nevykonal žiadny dôkazný prostriedok, pričom jedno pojednávanie (20. októbra 2010) odročil na neurčito s tým, že „*právna zástupkyňa navrhovateľky do 3 dní zašle súdu riadny návrh na rozhodnutie súdu o nepripustení zastupovania odporcu v tomto konaní*“ a tiež „*návrh na prípadné dokazovanie v tejto veci*“ (č. l. 56), a druhé pojednávanie 9. marca 2011 sa nekonalo, pretože zákonný sudca vzniesol námietku zaujatosti a oznámil svoje dôvody na svoje vylúčenie z tohto konania. Spis bol

predložený 11. marca 2011 Krajskému súdu v Bratislave, ktorý ho však nevytlúčil z prerokovania a rozhodovania vecí.

Okresný súd teda nedokázal organizovať svoj procesný postup tak, aby čo najskôr odstránil stav právnej neistoty účastníkov konania

Z obsahu spisu ústavný súd tiež nezistil, že by sťažovateľka prispela k predĺženiu konania, v konaní bola aktívna (v máji 2010 požiadala o určenie termínu pojednávania a podala aj predsedovi okresného súdu sťažnosť na zbytočné prietahy v konaní).

Keďže okresný súd vo svojom vyjadrení priznal zbytočné prietahy v tomto konaní, ústavný súd pri hodnotení postupu okresného súdu s prihliadnutím na doterajšiu dobu konania a na zistenú nečinnosť dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 280/04 bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Ústavný súd preto prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 280/04 konal bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku nálezu), pretože stav právnej neistoty sťažovateľky trvá dosiaľ.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka prostredníctvom právnej zástupkyne vo svojej sťažnosti žiadala priznať finančné zadosťučinenie v sume 3 900 €, ktoré odôvodnila najmä dĺžkou stavu právnej neistoty v tomto konaní.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy aj priznanie finančného zadosťučinenia. Pri jeho určení ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na zistený stav konania na okresnom súde v právnej veci sťažovateľky vedenej pod sp. zn. 18 C 280/04 ústavný súd považoval priznanie sumy 3 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Právna zástupkyňa sťažovateľky trovy konania vyčíslila sumou 261,82 €.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia je totožná so sumou vypočítanou ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) a neodporuje tejto vyhláške. Ústavný súd preto priznal advokátke úhradu trov konania celkovo za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2011 (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v sume 2 x 123,50 € a k tomu náhradu režijného paušálu v sume 2 x 7,41 €. Úhrada bola preto priznaná spolu v celkovej sume 261,82 €. Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet jej právnej zástupkyne advokátky JUDr. L. D., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. júla 2011